

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง " การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะในสถาบันระดับ
อุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
การแสวงหาสารสนเทศที่ใช้ตัดสินใจเลือกคณะ ช่องทางการแสวงหาสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศที่
เลือกใช้ สาเหตุในการเลือกแหล่ง และความพึงพอใจต่อสารสนเทศที่ได้รับจากแหล่งนั้น รวมทั้ง
ปัญหาและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการแสวงหาสารสนเทศ

การวิจัยนี้ ตั้งแนวเหตุผลไว้ 3 ประการคือ

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แสวงหาสารสนเทศด้านการศึกษามากกว่าสารสนเทศ
ด้านอาชีพ
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้การสอบถามจากบุคคลอื่นเป็นช่องทางแสวงหา
สารสนเทศมากกว่าช่องทางอื่น
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เลือกแหล่งสารสนเทศโดยคำนึงถึงแหล่งที่เข้าถึงง่าย
และสะดวกที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามซึ่งได้ส่งให้แก่กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียน
โรงเรียนบางกะปิ โรงเรียนเทพศิลา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า โรงเรียนเทพ
ศิรินทร์รุ่มเกล้า และโรงเรียนสตรีศรีอยุธยาจำนวน 296 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่
สมบูรณ์ นามาวเคราะห์ใต้ จำนวน 267 ฉบับ (ร้อยละ 90.20 ของแบบสอบถามที่จัดส่ง) ผล
การวิจัย สรุป และอภิปราย ได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียน เข้าเรียนตามแผนการเรียน
หรือกลุ่มวิชาที่ตนสนใจและถนัด โดยมีวิชาเลือกเสรีกำหนดความแตกต่างของแต่ละแผนการเรียน

ทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละแห่งมีแผนการเรียนที่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนที่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 แห่งเปิดสอนเหมือนกันมี 3 แผน ได้แก่ แผนการเรียน วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ แผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ และแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส รวมทั้งมีจำนวนผู้เรียนมากกว่าอีก 3 แผนการเรียนที่เหลือในทุกโรงเรียน คือแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมัน แผนการเรียนภาษาไทย-สังคมศึกษา และแผนการเรียนกลุ่มอาชีพ โดยแผนการเรียนที่มีจำนวนผู้ตอบเรียนมากที่สุดได้แก่ แผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส (ร้อยละ 26.59) รองลงมาคือ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์และแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ ตามลำดับ ขณะที่แผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมัน เป็นแผนการเรียนที่มีผู้ตอบเรียนน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.87) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า นักเรียนที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าจะประกอบอาชีพ ซึ่งผลการวิจัยได้ยืนยันประเด็นนี้ดังที่พบว่า ผู้ประสงค์จะศึกษาต่อในสถาบันระดับอุดมศึกษามีร้อยละ 98.50 ในขณะที่มีผู้ตอบเพียงร้อยละ 1.50 เท่านั้นที่ประสงค์จะประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (รายละเอียดในตารางที่ 6)

นอกจากนี้ แผนการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายยังเป็นสิ่งกำหนดคณะที่ผู้เรียนจะเข้าศึกษา เช่น ผู้ประสงค์จะเข้าศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์เป็นผู้ที่เรียนในแผนการเรียน วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ในขณะที่ผู้ประสงค์จะเข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์เป็นผู้ที่เรียนแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส หรือแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมัน เป็นต้น ซึ่งจากผลการวิจัยเรื่องนี้นั้นส่วนคณะที่ผู้ตอบเลือกเป็นอันดับ 1 (ตารางที่ 8) พบว่า ผู้ตอบจากแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศสจำนวน 71 คน เลือกศึกษาในคณะอักษรศาสตร์/ศิลปศาสตร์/มนุษยศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์ มากกว่าคณะอื่น (43 คน และ 15 คน ตามลำดับ) ผู้ตอบจากแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมัน จำนวน 13 คน เลือกศึกษาในคณะอักษรศาสตร์/ศิลปศาสตร์/มนุษยศาสตร์ 9 คน คณะนิเทศศาสตร์ 3 คน ในขณะที่ผู้ตอบจากแผนการเรียน วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ เลือกศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มากกว่าคณะอื่น แสดงว่าผู้ตอบเลือกคณะจากแผนการเรียนที่เรียนเป็นหลัก

ยิ่งกว่านั้น คณะยังแสดงถึงอาชีพที่ผู้เรียนวางแผนไว้สำหรับอนาคตของตนอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการสอบถามถึงอาชีพที่ผู้ตอบประสงค์จะประกอบ (ตารางที่ 10) ซึ่งพบว่า คณะที่ผู้ตอบเลือกสอดคล้องกับอาชีพที่ประสงค์จะประกอบ เช่น อาชีพนักบริหาร/นักธุรกิจซึ่งเป็นอาชีพที่มีผู้ตอบ

มากที่สุดคือ 56 คน ในจำนวนนี้ 37 คนเลือกคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี หรืออาชีพ
 นักหนังสือพิมพ์/นักข่าว ผู้ตอบ 11 คนใน 21 คน เลือกคณะนิเทศศาสตร์ และ 9 คนเลือกคณะ
 อักษรศาสตร์ เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากอาชีพที่ประสงค์จะประกอบและคณะที่เลือกศึกษา พบว่าผู้
 ตอบสายศิลป์เลือกอาชีพที่เข้าศึกษาต่อในคณะต่าง ๆ มากกว่าผู้ตอบจากสายวิทย์ซึ่งเรียนยากกว่า
 คือผู้ตอบสายศิลป์เลือกศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ นิเทศศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ พาณิชยศาสตร์
 และการบัญชี ขณะที่ผู้ตอบสายวิทย์เลือกคณะวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์และคณะพาณิชยศาสตร์
 และการบัญชีเป็นหลัก

การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะ

จากการวิเคราะห์การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะที่จะศึกษาต่อ พบว่า
 สารสนเทศที่ผู้ตอบแสวงหาเป็นอันดับแรกคือสารสนเทศด้านสังคม (2.26) รองลงมาคือสารสนเทศ
 ด้านอาชีพ และสารสนเทศด้านการศึกษา (2.22 และ 2.19 ตามลำดับ) โดยสารสนเทศทั้ง 3
 ประเภทที่แสวงหาอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน

การวิจัยนี้ได้ตั้งแนวเหตุผลประการแรกไว้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แสวงหา
 สารสนเทศด้านการศึกษามากกว่าสารสนเทศด้านอาชีพ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงไม่เป็นไปตามแนว
 เหตุผลที่ตั้งไว้

สาเหตุที่นักเรียนแสวงหาสารสนเทศด้านสังคมมากกว่าสารสนเทศด้านอื่น เพราะว่าการ
 เลือกคณะที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา มีความสำคัญต่อชีวิตในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็น
 การวางแผนอาชีพให้กับตนเอง ดังนั้นการเลือกคณะที่ตรงกับความสามารถ ความถนัด และความ
 สนใจจึงเป็นประเด็นสำคัญ ผู้ตอบต้องรู้ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเพื่อเป็น
 ข้อมูลในการตัดสินใจ เหตุนี้จึงทำให้ผู้ตอบแสวงหาสารสนเทศด้านสังคม ซึ่งหมายถึงสารสนเทศที่ทา
 ให้รู้ความต้องการ ความถนัด และความสามารถของตน รวมทั้งเข้าใจตนเองมากกว่าสารสนเทศ
 ด้านอื่น

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ผู้ตอบแสวงหาสารสนเทศด้านอาชีพมากกว่าสารสนเทศด้านการศึกษาว่าเป็นเพราะเหตุใด พบว่า จากผลการศึกษาของ จริญญา จารุรักษ์ (2534) ซึ่งศึกษาสารสนเทศอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าสารสนเทศอาชีพอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับปานกลาง ในขณะที่ ครูแนะแนวและ ครูบรรณารักษ์ระบุว่ามีความต้องการสารสนเทศอาชีพเพื่อไว้ให้บริการแก่นักเรียนในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของสารสนเทศอาชีพว่าเป็นสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับนักเรียน

เมื่อพิจารณาตามแผนการเรียนพบว่าผู้ตอบแต่ละแผนการเรียนต่อไปนี้ มีการแสวงหาสารสนเทศที่แตกต่างกันคือ ผู้ตอบที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ แสวงหาสารสนเทศด้านอาชีพมากกว่าสารสนเทศด้านสังคมและสารสนเทศด้านการศึกษา ในขณะที่ผู้ตอบที่เรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ แสวงหาสารสนเทศด้านสังคมมากกว่าสารสนเทศด้านการศึกษาและสารสนเทศด้านอาชีพ และผู้เรียนแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส แสวงหาสารสนเทศด้านการศึกษา สารสนเทศด้านอาชีพและสารสนเทศด้านสังคม ตามลำดับ ส่วนผู้ตอบอีก 3 แผนการเรียนคือภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมัน แผนการเรียนภาษาไทย-สังคมศึกษา และแผนการเรียนกลุ่มอาชีพ แสวงหาสารสนเทศด้านสังคม สารสนเทศด้านอาชีพและสารสนเทศด้านการศึกษา ตามลำดับ (ดังตารางที่ 28)

จะเห็นว่า ผู้ตอบมีการแสวงหาสารสนเทศทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นไปตามหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ทุกคนมีความสนใจ ความถนัด ความคิด และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงเป็นเหตุให้การแสวงหาสารสนเทศของผู้ตอบแตกต่างกันไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 สรุปรายการที่แสวงหาและรายการที่ช่วยการตัดสินใจเลือกคณะ จําแนกตามแผนการเรียน

แผนการเรียน	รายการที่ผู้ตอบแสวงหา เพื่อช่วยการตัดสินใจเลือกคณะ			รายการที่ผู้ตอบเห็นว่า ช่วยการตัดสินใจเลือกคณะ		
วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์	อาชีพ	สังคม	การศึกษา	อาชีพ	การศึกษา	สังคม
คณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ	สังคม	การศึกษา	อาชีพ	การศึกษา	อาชีพ	สังคม
ภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส	การศึกษา	อาชีพ	สังคม	การศึกษา	อาชีพ	สังคม
ภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมัน	สังคม	อาชีพ	การศึกษา	อาชีพ	การศึกษา	สังคม
ภาษาไทย-สังคมศึกษา	สังคม	อาชีพ	การศึกษา	อาชีพ	การศึกษา	สังคม
กลุ่มอาชีพ	สังคม	อาชีพ	การศึกษา	การศึกษา	อาชีพ	สังคม

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายการที่ผู้ตอบแสวงหากับรายการที่ผู้ตอบเห็นว่าช่วยในการตัดสินใจเลือกคณะที่ประสงค์จะศึกษามากที่สุด พบว่ารายการที่ผู้ตอบแสวงหาที่ต่างจากรายการที่ผู้ตอบเห็นว่าช่วยในการตัดสินใจเลือกคณะที่ประสงค์จะศึกษามากที่สุด คือผู้ตอบกลับเห็นว่ารายการด้านการศึกษายเป็นรายการที่ช่วยตัดสินใจได้มากกว่ารายการด้านอาชีพและรายการด้านสังคม ตามลำดับ (ร้อยละ 47.91 44.49 และ 7.60) ในส่วนนี้ การที่ผู้ตอบกลับเห็นความสำคัญของรายการด้านการศึกษา เนื่องจากการเข้าศึกษาคณะต่าง ๆ ในสถาบันระดับอุดมศึกษา ผู้ตอบต้องการเข้าศึกษาในสถาบันของรัฐมากกว่าสถาบันเอกชน ต้องผ่านการสอบคัดเลือกตามระเบียบที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด โดยในแต่ละปีสถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐ สามารถรับนักศึกษาเข้าศึกษาได้ในจำนวนจำกัด เป็นผลให้การสอบคัดเลือกมีอัตราการแข่งขันสูง ดังนั้นรายการด้านการศึกษา เช่นคะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของแต่ละประเภทวิชาจากผลการสอบในปีการศึกษาที่ผ่านมา หรือวิชาที่เปิดสอบในแต่ละคณะ ซึ่งเป็นรายการที่ผู้ตอบแสวงหาในอันดับแรก ๆ จึงเป็นข้อมูลที่ช่วยกำหนดว่านักเรียนจากแผนการเรียนใดควรสมัครเข้าสอบในคณะใด ประกอบกับผลการเรียนของผู้ตอบในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งอันดับของคณะที่ผู้ตอบเลือกก็เป็นรายการที่มีผลต่อการสอบผ่าน-ไม่ผ่านในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทั้งสิ้น

จากตารางสรุปที่ 27 เมื่อพิจารณาตามแผนการเรียน พบความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้ตอบแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ แผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมัน แผนการเรียนภาษาไทย-สังคมศึกษา แสวงหาสารนิเทศด้านอาชีพมากกว่าสารนิเทศด้านการศึกษา และ ยังพบว่าสารนิเทศด้านอาชีพเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกคณะมากที่สุด มากกว่าสารนิเทศด้านการศึกษา ในขณะที่ผู้ตอบแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ แผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส แสวงหาสารนิเทศด้านศึกษามากกว่าสารนิเทศด้านอาชีพ และ เห็นว่าสารนิเทศด้านการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกคณะมากกว่าสารนิเทศด้านอาชีพอีกด้วย มีเพียงผู้ตอบแผนการเรียนกลุ่มอาชีพกลุ่มเดียว ที่แสวงหาสารนิเทศอาชีพมากกว่าสารนิเทศด้านการศึกษา แต่กลับเห็นว่าสารนิเทศด้านการศึกษาช่วยการตัดสินใจเลือกคณะมากกว่าสารนิเทศด้านอาชีพ

แหล่งสารนิเทศ

แหล่งสารนิเทศที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แสวงหารายละเอียดเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ แหล่งบุคคล แหล่งสถาบันและแหล่งสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบใช้แหล่งสารนิเทศทั้ง 3 ประเภทในระดับปานกลาง โดยผู้ตอบใช้แหล่งบุคคลมากกว่าแหล่งสื่อมวลชนและแหล่งสถาบัน

แหล่งบุคคลที่ผู้ตอบแสวงหาสารนิเทศคือ ตนเอง อาจารย์แนะแนว เพื่อนร่วมชั้น และเพื่อนสนิท จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 แหล่งนี้เป็นแหล่งที่ใกล้ตัวผู้ตอบมากกว่าบุคคลกลุ่มอื่น เช่น อาจารย์บรรณารักษ์ บุคคลอาชีพต่าง ๆ และนักวิชาการ/วิทยากร ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผู้ตอบไม่ค่อยแสวงหา ทั้งนี้ เพราะผู้ตอบเป็นนักเรียน ซึ่งมีเวลาว่างน้อย การสอบถามจากบุคคลที่อยู่โดยรอบ เป็นวิธีหนึ่งที่จะได้ข้อมูลโดยไม่ต้องค้นหาจากวัสดุสารนิเทศรูปแบบอื่น นอกจากนี้ ยังได้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจอีกด้วย

ส่วนการที่ผู้ตอบแสวงหาสารนิเทศจากตนเองก่อน อาจเป็นเพราะว่าตามปกติบุคคลย่อมพึ่งตนเอง เมื่อเห็นว่าใช้ประสบการณ์ ใช้ความรู้ ความคิดของตนเองไม่ได้จึงหาความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นที่เห็นว่า น่าเชื่อถือ หรือรอบรู้ในเรื่องที่ต้องการ นอกจากนี้การตัดสินใจเลือกคณะที่จะศึกษาต่อนี้ เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ซึ่งย่อมรู้ และเข้าใจความต้องการของตนได้ดีกว่าบุคคลอื่น ตนเองจึงเป็นแหล่งเหมาะสมที่ให้สารนิเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะมากกว่าแหล่งสารนิเทศอื่น

สำหรับแหล่งสถาบันที่ผู้ตอบแสวงหาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะ ปรากฏว่า ได้แก่ ฝ่ายแนะแนวโรงเรียนและสถาบันกวดวิชา ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนถือได้ว่าเป็นแหล่ง แหล่งสารสนเทศหลัก มีหน้าที่ให้ข้อมูล ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนการจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและอาชีพต่าง ๆ โดยตรง ในขณะที่สถาบันกวดวิชาเป็นแหล่งรอง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว หน้าที่หลักคือการสอนกวดวิชา แต่ก็ก็เป็นแหล่งที่ให้สารสนเทศโดยเฉพาะ สารสนเทศด้านการศึกษาได้

แหล่งสถาบันที่ผู้ตอบไม่ค่อยแสวงหาสารสนเทศปรากฏว่าเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัย และ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เป็นแหล่งที่เก็บเอกสารสิ่งพิมพ์ด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้อง กับมหาวิทยาลัยนั้น แต่อาจเป็นเพราะเอกสารเหล่านั้นเป็นเอกสารที่มหาวิทยาลัยเผยแพร่และมี อยู่ที่ฝ่ายแนะแนวโรงเรียนแล้ว นักเรียนจึงไม่หาสารสนเทศจากแหล่งนี้ ส่วนห้องสมุดโรงเรียน เป็นอีกแหล่งหนึ่งจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและอาชีพ อีกทั้ง เป็นแหล่งใกล้ตัวที่สุด แต่เนื่องจากหน้าที่หลักของห้องสมุดโรงเรียนมีหน้าที่จัดเก็บและบริการ ทรัพยากรสารสนเทศทั่ว ๆ ไปมากกว่าสารสนเทศอาชีพ จึงทำให้นักเรียนมองข้ามแหล่งนี้ไป

แหล่งสื่อมวลชน ปรากฏว่าผู้ตอบแสวงหาสารสนเทศโดยพึ่งการบรรยาย/อภิปราย แนะนำแนวการศึกษาที่จัดโดยโรงเรียน ศูนย์รศการแนะแนวการศึกษาที่จัดโดยสถาบันอุดมศึกษา และดูรูปสเตอร์ประชาสัมพันธ์การศึกษา ซึ่งแหล่งทั้ง 3 นี้จะให้สารสนเทศด้านการศึกษาที่ละเอียด กว่ารายการวิทยุหรือหนังสือพิมพ์รายวัน/รายสัปดาห์ และถูกต้องกว่าการจัดแนะแนวการศึกษาต่อ ที่จัดโดยรุ่นพี่ ซึ่งเป็น 3 แหล่งสุดท้ายที่ผู้ตอบไม่ค่อยแสวงหาสารสนเทศ

ผลการวิเคราะห์ตามแผนการเรียน พบว่าผู้ตอบทุกแผนการเรียนใช้แหล่งสารสนเทศทั้ง 3 ประเภทในระดับปานกลางทั้งสิ้น โดยผู้ตอบทุกแผนการเรียนแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งบุคคล เป็นอันดับแรกเหมือนกัน รองลงมาปรากฏว่าผู้ตอบที่เรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์- ภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมัน และผู้ที่เรียนกลุ่มอาชีพ แสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสื่อมวลชนและแหล่งสถาบันตามลำดับ ในขณะที่ผู้ตอบที่เรียนภาษาไทย- สังคมศึกษาแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสถาบันและแหล่งสื่อมวลชน

เป็นที่สังเกตว่าผู้ตอบที่เรียนสายวิทย์แสวงหาสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ในระดับที่น้อยกว่าผู้ตอบที่เรียนสายศิลป์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสารสนเทศเกี่ยวกับคณะที่ผู้ตอบสายวิทย์จะต้อง เลือกเรียน เป็นเรื่องที่ทราบกันอยู่แล้ว หรือมีการประชาสัมพันธ์มากกว่าคณะที่ผู้ตอบสายศิลป์จะ

เลือกเรียน

เมื่อพิจารณาว่าแหล่งสารนิเทศที่ช่วยให้สารนิเทศด้านการศึกษา สารนิเทศด้านอาชีพ และสารนิเทศด้านสังคม เพื่อการตัดสินใจเลือกคณะมากที่สุด พบว่าแหล่งบุคคลและแหล่งสื่อมวลชน เป็นแหล่ง ที่ให้สารนิเทศไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านอาชีพ หรือด้านสังคม เพื่อการตัดสินใจเลือกคณะมากกว่าแหล่งแหล่งสถาบัน เมื่อวิเคราะห์ตามประเภทของสารนิเทศคือ สารนิเทศด้าน การศึกษา สารนิเทศด้านอาชีพ และ สารนิเทศด้านสังคม พบว่าสารนิเทศด้านการศึกษาและสาร นิเทศด้านอาชีพ ผู้ตอบหาจากแหล่งบุคคลมากกว่าแหล่งสื่อมวลชนและแหล่งสถาบัน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทั้งสารนิเทศด้านการศึกษาและด้านอาชีพ มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การค้นจากสิ่งตีพิมพ์ของแหล่งสถาบัน อาจได้ข้อมูลที่ไม่ทันสมัยเท่าแหล่งบุคคลซึ่งรับสารนิเทศอยู่ ตลอดเวลา นอกจากนี้ ผลการวิจัยยืนยันว่า การที่ผู้ตอบหาสารนิเทศจากแหล่งบุคคลเพราะ เป็น แหล่งที่ อยู่ใกล้ เข้าถึงได้ง่าย และใช้สะดวก ให้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ เข้าใจง่าย รวมทั้งให้ ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจได้ ซึ่งจะได้อีกต่อไป (ตารางที่ 20 หน้า 97) ส่วนสารนิเทศ ด้านสังคม ผู้ตอบหาจากแหล่งบุคคลและแหล่งสื่อมวลชนในระดับเท่ากัน รองลงมาคือแหล่งสถาบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แหล่งบุคคลเช่น ตนเอง มีสารนิเทศด้านสังคมของตนอยู่แล้ว เช่นรู้ว่าตนมี ความสามารถ ความสนใจ อะไร รวมทั้งสารนิเทศจากแหล่งสื่อมวลชน ซึ่งทันสมัยกว่าสารนิเทศ จากแหล่งสถาบัน อาจเป็นเหตุให้เกิดผลดังกล่าวข้างต้น

ในกรณีที่ผู้ตอบหาสารนิเทศจากแหล่งสถาบัน ได้แก่ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน ห้องสมุด โรงเรียน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และสถาบันกวดวิชา ปรากฏว่า ผู้ตอบแสวงหาสารนิเทศจากวัสดุ ตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ในระดับปานกลางเหมือนกัน โดยแสวงหาสารนิเทศจากวัสดุตีพิมพ์มากกว่า วัสดุไม่ตีพิมพ์ วัสดุตีพิมพ์ที่ผู้ตอบแสวงหาสารนิเทศเป็นอันดับแรกคือหนังสือของสถาบันอุดมศึกษา เช่น คู่มือแนะนำมหาวิทยาลัย รองลงมาคือเอกสารแนะแนวการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา และ หนังสือพิมพ์ ตามลำดับ โดยมีแผ่นพับ/แผ่นปลิวเป็นรูปแบบสารนิเทศอันดับสุดท้ายที่ผู้ตอบใช้แสวงหา สารนิเทศ (1.63) จะเห็นได้ว่ารูปแบบสารนิเทศที่ผู้ตอบแสวงหานี้ไม่สอดคล้องกับรูปแบบสารนิเทศ อาชีพที่มีอยู่ในโรงเรียน ดังผลการศึกษาของ จริยา จารุรักษ์ (2534) พบว่าสารนิเทศอาชีพที่จัด เก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในรูปแผ่นพับ/แผ่นปลิวมากที่สุด สาเหตุที่ผู้ตอบใช้หนังสือและ เอกสารของสถาบันอุดมศึกษามากกว่าสื่ออย่างอื่น เป็นเพราะ เอกสารดังกล่าวมีข้อมูลรายละเอียด

ตรงกับความต้องการ ข้อมูลเชื่อถือได้ และทันสมัยมากกว่าสื่ออื่น เป็นเอกสารที่สถาบันนำเสนอ ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันเอง เอกสารสิ่งพิมพ์และแนวของสถาบันอุดมศึกษาโดยปกติมักมีข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของสถาบันนั้น ๆ ผลการวิจัยส่วนนี้จึงยืนยันผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศที่ช่วยในการตัดสินใจเลือกคณะ ซึ่งผู้ตอบเห็นว่าสารสนเทศด้านการศึกษาช่วยและมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจมากกว่าสารสนเทศด้านอาชีพและสารสนเทศด้านสังคม

จากการให้ผู้ตอบพิจารณาว่าแหล่งใดที่ให้สารสนเทศที่ช่วยการตัดสินใจมากที่สุด พบว่ามีแหล่งบุคคล 2 แหล่งคือ ตนเอง อาจารย์แนะแนว และแหล่งสถาบัน 1 แหล่งคือ ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน ทั้งสามแหล่งนี้มีผู้ตอบมากกว่าร้อยละ 20 ที่ระบุว่าให้สารสนเทศที่ช่วยในการตัดสินใจมากที่สุด โดยฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน เป็นแหล่งที่ให้สารสนเทศเพื่อช่วยตัดสินใจได้มากกว่าอาจารย์แนะแนว และ ตนเอง (ร้อยละ 30.42, 23.58 และ 21.68 ตามลำดับ) การที่ผู้ตอบเห็นว่าฝ่ายแนะแนวในโรงเรียนเป็นแหล่งที่ช่วยให้สารสนเทศเพื่อช่วยตัดสินใจได้มากกว่า อาจารย์แนะแนว เพราะว่า ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนถือได้ว่าเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องสารสนเทศอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยตรง จัดเก็บสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาต่อมากกว่าฝ่ายอื่น ดังที่ จันทนา กฐินทอง (2531) ได้สำรวจสภาพและความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดบริการสารสนเทศด้านอาชีพแก่นักเรียน พบว่าวัสดุที่ทั้งสองหน่วยงานจัดเก็บไม่ซ้ำซ้อนกันแต่มีอยู่ที่หน่วยแนะแนวมากกว่า ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียนจึงเป็นแหล่งสารสนเทศที่สำคัญสำหรับนักเรียนมัศึกษามากกว่าอาจารย์แนะแนว

จากตาราง 28 ซึ่งสรุปเปรียบเทียบเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศ โดยดูระดับการแสวงหาสารสนเทศ จากแหล่งนั้น กับความเห็นที่ว่าแหล่งนั้นเป็นแหล่งที่ให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะมากที่สุด พบความแปรเปลี่ยนดังนี้ ผู้ตอบแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งตนเอง อาจารย์แนะแนว ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน เพื่อนร่วมชั้น/เพื่อนสนิท ตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 2.10-2.79) แต่เมื่อสอบถามความเห็น ผู้ตอบเห็นว่าแหล่งที่ให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะมากที่สุด ได้แก่ ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน อาจารย์แนะแนว ตนเอง ตามลำดับ (ร้อยละ 21.68-30.42) ในขณะที่เพื่อนร่วมชั้น/เพื่อนสนิท ซึ่งเป็นแหล่งที่ผู้ตอบหาสารสนเทศเป็นอันดับที่ 4 นั้น มีผู้ตอบเพียงร้อยละ 2.28 ที่เห็นว่าเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะมากที่สุด นั้นแสดงว่าแม้ผู้ตอบแสวงหาสารสนเทศโดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ของตนเอง แต่ตนเองก็มีใช้แหล่งสารสนเทศที่ให้ข้อมูลที่ดีที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาวดี สิบสนธิ (2530) ซึ่งพบว่าเกษตรกรแสวงหาสารสนเทศทางการเกษตรจากประสบการณ์ ความคิดของตนเอง เป็น

อันดับแรก ในขณะที่เกษตรกรเห็นว่าแหล่งที่ให้สารนิเทศที่เป็นประโยชน์มากที่สุดคือเพื่อนเกษตรกร
และสำนักงานเกษตร ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 สรุปการแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศ

แหล่งสารนิเทศ	ระดับการแสวงหาสารนิเทศ		แหล่งที่ให้สารนิเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะมากที่สุด		ความพึงพอใจต่อแหล่งที่ให้สารนิเทศที่ช่วยการตัดสินใจมากที่สุด	ความชอบ		แนะนำต่อ	ปัญหาที่ประสบ
	\bar{x}	s.d.				ชอบ	ไม่ชอบ		
หลังบุคคล	1.99	0.78							
พ่อ แม่ ผู้ปกครอง	2.02	0.78	5.70	(15)	พอใจ	15	-	9	8
ญาติ พี่ น้อง	1.84	0.73	2.28	(6)	พอใจมาก	5	1	4	2
เพื่อนร่วมชั้น/ เพื่อนสนิท	2.10	0.70	2.28	(6)	พอใจมาก	6	-	3	4
รุ่นพี่	1.80	0.70	1.90	(5)	พอใจมาก	5	-	5	5
อาจารย์แนะแนว	2.41	0.67	23.58	(62)	พอใจมาก	60	2	58	47
อาจารย์ที่ปรึกษา/ อาจารย์ผู้สอน	1.77	0.71	0.38	(1)	พอใจมาก	1	-	1	1
อาจารย์บรรณารักษ์	1.26	0.49	-	-	พอใจมาก	-	-	-	-
นักวิชาการ/วิทยากร	1.67	0.65	-	-	พอใจมาก	-	-	-	-
บุคคลอาชีพต่าง ๆ เช่น วิศวกร แพทย์	1.68	0.74	2.66	(7)	พอใจมาก	7	-	4	5
ตนเอง	2.79	0.43	21.68	(57)	พอใจมาก	56	1	43	37
แหล่งสถาบัน	1.79	0.75							
ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน	2.26	0.70	30.42	(80)	พอใจมาก	75	5	66	48
ห้องสมุดโรงเรียน	1.42	0.58	0.38	(1)	พอใจ	1	-	-	1
ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	1.38	0.56	-	-	-	-	-	-	-
สถาบันกวดวิชา	1.81	0.72	0.38	(1)	พอใจ	1	-	1	-

ตารางที่ 28 สรุปการแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศ (ต่อ)

แหล่งสารนิเทศ	ระดับการแสวงหาสารนิเทศ		แหล่งที่ให้สารนิเทศ เพื่อการตัดสินใจ เลือกคณะมากที่สุด	ความพึงพอใจต่อแหล่ง ที่ให้สารนิเทศที่ช่วย การตัดสินใจมากที่สุด	ความชอบ _____	แนะนำต่อ		ปัญหาที่ ประสบ
	\bar{x}	s.d.				ชอบ	ไม่ชอบ	
<u>แหล่งสื่อมวลชน</u>	1.88	0.72						
หนังสือพิมพ์รายวัน/ รายสัปดาห์	1.82	0.74	3.80 (10)	พอใจมาก	10	-	8	8
รายการวิทยุ เช่น รายการตอบปัญหา	1.71	0.64	-	-	-	-	-	-
รายการด้านการศึกษา ทางโทรทัศน์	1.83	0.67	1.14 (3)	พอใจมาก	2	1	3	2
นิตยสารการแนะแนวการศึกษา จัดโดยสถาบัน อุดมศึกษา	1.92	0.73	1.14 (3)	พอใจ	2	1	2	2
โบสเตอร์ประชาสัมพันธ์ การศึกษาจัดทำโดย สถาบันอุดมศึกษา	1.88	0.71	1.14 (3)	พอใจมาก	3	-	2	2
การบรรยาย/อภิปราย เพื่อแนะแนวการศึกษา จัดโดยโรงเรียน	2.07	0.72	1.14 (3)	พอใจ	3	-	3	2
การจัดแนะแนวการศึกษา ต่อโดยรุ่นพี่	1.86	0.73	-	-	-	-	-	-

ความพึงพอใจต่อสารนิเทศที่ได้รับ ความชอบต่อแหล่งสารนิเทศ และการแนะนำแหล่งสารนิเทศ

เมื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจต่อสารนิเทศที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ พบว่า ผู้ตอบพหุ
กับสารนิเทศที่ได้รับจากทุกแหล่งในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามแผนการเรียน พบว่าผู้ตอบทุก
แผนการเรียน พหุกับสารนิเทศที่ได้จากแหล่งบุคคลในระดับมาก ในขณะที่ผู้ตอบในเกือบทุกแผน
การเรียน พหุกับสารนิเทศที่ได้จากแหล่งสถาบันในระดับมาก มีเพียงผู้ตอบที่เรียนแผนการเรียน
ภาษาไทย-สังคมศึกษา ที่พหุกับปานกลาง ส่วนแหล่งสื่อมวลชน ผู้ตอบที่เรียนแผนการเรียน
วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ แผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส และแผนการเรียนกลุ่มอาชีพ
พหุกับสารนิเทศจากแหล่งนี้ในระดับมาก ขณะที่ผู้ตอบที่เรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ
และแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาเยอรมันพหุกับปานกลาง ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับ
ความชอบต่อแหล่งสารนิเทศ ดังที่พบว่า ผู้ตอบพหุและชอบฝ่ายแนะนำในโรงเรียนบันอันดับแรก
รองลงมาคือ อาจารย์แนะแนวและตนเอง

นอกจากนี้ ยังพบว่าแหล่งสารนิเทศที่ผู้ตอบจะแนะนำผู้อื่นให้แสวงหาสารนิเทศเพื่อการ
ตัดสินใจเลือกคณะ มีความสอดคล้องกับแหล่งผู้ตอบพหุและชอบอีกด้วย (ดังตารางที่ 29 ข้างต้น)

ดังนั้น ความเห็นของผู้ตอบที่เห็นว่าแหล่งนั้นเป็นแหล่งที่ทำให้สารนิเทศเพื่อการตัดสินใจ
เลือกคณะมากที่สุด ความพึงพอใจของผู้ตอบต่อแหล่งนั้น ความชอบและการแนะนำแหล่งนั้นแก่ผู้อื่น
ต่อไป มีความสอดคล้องกันโดยตลอด คือถ้าผู้ตอบเลือกแหล่งสารนิเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะ
ได้ถูกต้อง สารนิเทศที่ผู้ตอบแสวงหาได้ตอบสนองความต้องการและช่วยแก้ปัญหาได้ ผู้ตอบย่อมรู้สึก
พหุกับสารนิเทศที่ได้รับ มีความรู้สึกที่ดีต่อแหล่งสารนิเทศ และจะแนะนำแหล่งสารนิเทศที่ตนเห็นว่า
ช่วยให้สารนิเทศนี้แก่ผู้อื่น เช่น เพื่อนและรุ่นน้องต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาเหตุในการเลือกแหล่งสารสนเทศ

เมื่อพิจารณาสาเหตุในการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งที่ผู้ตอบเห็นว่าให้ข้อมูลรายละเอียดเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะมากที่สุด พบว่าจากสาเหตุที่กำหนดให้จำนวน 11 ข้อ ผู้ตอบเลือกใช้แหล่งสารสนเทศเพราะ เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลนำมาประกอบการตัดสินใจเลือกคณะได้ และให้ข้อมูลที่เข้าใจง่าย เป็นอันดับแรก (ร้อยละ 95.06 เท่ากัน) รองลงมาคือ เป็นแหล่งที่อยู่ใกล้ เข้าถึงง่าย ใช้สะดวก และ เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลถูกต้อง สมบูรณ์ (ร้อยละ 87.83 เท่ากัน) อันดับ 4 คือ เป็นแหล่งที่เข้าไปสู่แหล่งสารสนเทศอื่นได้ (ร้อยละ 86.69) สาเหตุนี้แสดงว่าผู้ตอบคำนึงถึงสารสนเทศที่แสวงหามากกว่าสภาพของแหล่ง แรงงานหรือค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไป ในขณะที่ ปรากฏดี สืบสนธิ (2530) ศึกษาการใช้และการแสวงหาสารสนเทศของเกษตรกร อำเภอ มะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรเลือกใช้แหล่งสารสนเทศเนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ เคยมีประสบการณ์ หรือรู้มาก่อนว่าแหล่งนั้นสามารถให้สารสนเทศที่ต้องการได้ และ เป็นแหล่งที่ใกล้ ใช้สะดวก เข้าถึงได้โดยไม่ต้องเสียแรงงาน(เงินและเวลา)มากนัก ตามลำดับ และ เสาวภา จารุสกุล (2535) ศึกษาแรงจูงใจทางจิตวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี สาขาเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า สาเหตุที่นิสิตคำนึงถึงในการใช้แหล่งสารสนเทศในระดับมาก ได้แก่ เป็นแหล่งที่อยู่ใกล้ ไปใช้สะดวก เข้าถึงสารสนเทศได้ง่าย เป็น แหล่งที่ให้ข้อมูลถูกต้องและสมบูรณ์ และ เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่นำมาใช้แก้ปัญหาได้ ตามลำดับ

จะเห็นว่า สาเหตุในการเลือกแหล่งสารสนเทศอันดับแรก ๆ ของผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่ม คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เกษตรกร และ นิสิตมหาวิทยาลัย มีความคล้ายกัน เพียงแต่ต่างอันดับกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้สารสนเทศที่แสวงหาจะแตกต่างกัน แต่เหตุผลของการเลือกแหล่งสารสนเทศมีความใกล้เคียงกันได้

ดังนั้นผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับแนวเหตุผลของการวิจัยข้อ 3 ที่กำหนดว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เลือกแหล่งสารสนเทศโดยคำนึงถึงแหล่งที่เข้าถึงง่ายและสะดวก

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแหล่งที่ผู้ตอบแสวงหาสารสนเทศเป็นอันดับแรก ๆ ได้แก่ ตนเอง อาจารย์แนะแนว ฝ่ายแนะแนวโรงเรียน และเพื่อนร่วมงาน/เพื่อนสนิท (ค่าเฉลี่ย 2.10-2.79) กับสาเหตุการใช้แหล่งดังกล่าวพบว่า แหล่งตนเอง มีสาเหตุการเลือกใช้แหล่ง 2 ประการคือ เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่นำมาประกอบการตัดสินใจได้ และให้ข้อมูลที่เข้าใจง่าย แหล่ง

อาจารย์แนะแนวมีสาเหตุสำคัญ 1 ประการคือ เป็นแหล่งที่อยู่ใกล้ เข้าถึงง่ายและใช้สะดวก ในขณะที่ฝ่ายแนะแนวนานโรงเรียนมีสาเหตุ 1 ประการคือ เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่เข้าใจง่าย ส่วนแหล่งเพื่อนร่วมชั้น/เพื่อนสนิทมีสาเหตุการเข้าแหล่ง 4 ประการคือ เป็นแหล่งที่อยู่ใกล้ เข้าถึงง่าย เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลทันสมัย เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่เข้าใจง่าย และ เป็นแหล่งที่สามารถเข้าไปดูแหล่งข้อมูลอื่น จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ปรากฏร่วมกันในการหาสารสนเทศจากแหล่งทั้ง 4 คือ เป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่เข้าใจง่าย (แหล่งตนเอง ฝ่ายแนะแนวนานโรงเรียน และเพื่อนร่วมชั้น/เพื่อนสนิท) เป็นแหล่งที่อยู่ใกล้ เข้าถึงง่ายและใช้สะดวก (แหล่งอาจารย์แนะแนว และเพื่อนร่วมชั้น/เพื่อนสนิท)

ช่องทางการแสวงหาสารสนเทศ

จากช่องทางการแสวงหาสารสนเทศ 4 ช่องทาง ได้แก่

ช่องทางที่ 1 หมายถึง ตนเอง คือความรู้ ความคิดหรือประสบการณ์ของผู้แสวงหาสารสนเทศ

ช่องทางที่ 2 หมายถึง การสอบถามสารสนเทศที่ต้องการจากบุคคลอื่นได้แก่ นักเรียนถามข้อสงสัยจากพ่อ แม่ พี่ น้อง เพื่อน รุ่นพี่ อาจารย์ บรรณารักษ์ นักวิชาการ วิทยากร หรือบุคคลอื่น ๆ

ช่องทางที่ 3 หมายถึง การหาสารสนเทศจากระบบสารสนเทศ อันได้แก่ สถาบันที่มีหน้าที่จัดเก็บและให้บริการสารสนเทศ ได้แก่ ฝ่ายแนะแนวนานโรงเรียน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และสถาบันกวดวิชา

ช่องทางที่ 4 หมายถึง การหาสารสนเทศจากสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ รายการวิทยุ รายการด้านการศึกษาทางโทรทัศน์ นิทรรศการแนะแนวการศึกษาต่อ เว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ การศึกษา การบรรยาย/การอภิปรายเพื่อแนะแนวการศึกษาต่อ การจัดแนะแนวการศึกษาโดยรุ่นพี่

ผลปรากฏว่า ช่องทางสารสนเทศที่ผู้ตอบแสวงหาเป็นอันดับแรก ในระดับมาก คือ ช่องทางที่ 1 ตนเอง (2.79) รองลงมาคือ แสวงหาสารสนเทศจากช่องทางที่ 2 การสอบถามจากบุคคลอื่น ช่องทางที่ 4 สื่อมวลชน และช่องทางที่ 3 จากระบบสารสนเทศ (1.89 1.88 และ 1.79 ตามลำดับ) โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น

ผลการวิจัยส่วนนี้จึงไม่สอดคล้องกับแนวเหตุผลข้อ 2 ที่กำหนดไว้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ๖ ซึ่งการสอบถามจากบุคคลอื่นเป็นช่องทางแสวงหาสารสนเทศมากกว่าช่องทางอื่น จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยช่องทางการแสวงหาสารสนเทศสอดคล้องกับผลของการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ

ปัญหาของการแสวงหาสารสนเทศ

ปัญหาของการแสวงหาสารสนเทศ ผู้ตอบเห็นว่า เรื่องที่สอบถามเป็นปัญหามากกว่าไม่เป็นปัญหา ปัญหาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัญหาจากแหล่งสารสนเทศ และปัญหาจากผู้ให้บริการ ผู้ตอบประสบปัญหาที่เกิดจากแหล่งสารสนเทศมากกว่าปัญหาที่เกิดจากตัวผู้ให้บริการเอง โดยประสบปัญหาในระดับปานกลาง

แหล่งสารสนเทศ ปัญหาอันดับแรกคือ ไม่มีข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ ข้อมูลมีน้อย ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และผู้บริการมีน้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการ

จะเห็นว่าปัญหา 2 ข้อ เป็นปัญหาเกี่ยวกับตัวสารสนเทศ คือ ปัญหาข้อมูลที่มีน้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และไม่มีข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ ซึ่งเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริญญา จารุรักษ์ (2534) ที่พบว่า สารสนเทศอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความพอเพียงในระดับปานกลาง

ผู้ให้บริการ ปัญหาที่ผู้ตอบประสบเป็นอันดับแรก ได้แก่ มีเวลาในการค้นหาข้อมูลน้อย ไม่ทราบว่า จะค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้จากใคร/ที่ไหน ไม่กล้าเข้าพบผู้ที่ต้องการปรึกษา และไม่ทราบวิธีการค้นหาข้อมูล

ปัญหาไม่ทราบว่า จะค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้จากใคร/ที่ไหน แสดงให้รู้ว่าผู้มีปัญหานี้ขาดความรู้ในเรื่องแหล่งสารสนเทศว่าสารสนเทศอะไร อยู่ที่ไหน ขาดความใส่ใจฟังคำแนะนำจากอาจารย์แนะแนวในชั้นเรียนแนะแนว ปัญหาที่แสดงถึงบทบาทที่สำคัญของอาจารย์แนะแนวและฝ่ายแนะแนวในโรงเรียนได้อย่างชัดเจน ส่วนปัญหาไม่กล้าเข้าพบผู้ที่ต้องการปรึกษา เกิดขึ้นเพราะนักเรียนขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก หรืออาจเป็นเพราะอาจารย์แนะแนวหรือผู้ให้คำปรึกษามีงานในหน้าที่มาก ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปรึกษา และปัญหามีเวลาในการค้นหาข้อมูลน้อย เป็นปัญหาของผู้ให้เวลาทั้งหมดกับการเรียนหนังสือ ไม่ได้วางแผนชีวิตไว้ก่อน

เมื่อถึงเวลาจะต้องตัดสินใจจึงไม่มีเวลาค้นหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้เพียงพอ และเมื่อจำเป็นต้องค้นหาข้อมูลจึงมีเวลาเหลือน้อย

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียนและอาจารย์แนะแนวจะเป็นแหล่งที่ผู้ตอบประสบปัญหา แต่ก็ยังเป็นแหล่งที่ผู้ตอบแสวงหาสารนิเทศและให้สารนิเทศเพื่อการตัดสินใจ เลือกคณะในอันดับต้น ๆ

วิธีแก้ปัญหาของการแสวงหาสารนิเทศ

จากปัญหาที่ประสบ ผู้ตอบได้ระบุวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้นซึ่งมีวิธีการที่ใกล้เคียงกัน คือผู้ตอบจะพยายามแก้ปัญหาที่พบด้วยตนเองก่อน ได้แก่ ค้นหาข้อมูลใหม่และศึกษาเอกสารด้วยตนเอง หาแหล่งข้อมูลใหม่ใกล้ตัว ปรึกษาอาจารย์แนะแนว ปรึกษาพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน รุ่นพี่ หรือสอบถามจากสถาบันโดยตรง เมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้แล้วจึงขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ได้แก่ ให้เพื่อนหรือผู้อยู่ใกล้แหล่งที่มีสารนิเทศค้นแทน หรือถามเพื่อนที่ไปพบอาจารย์มาแล้ว

เหตุที่ผู้ตอบแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน เพราะ ตนเองเท่านั้นที่จะทราบถึงความต้องการสารนิเทศที่แท้จริง รวมทั้งบางคนไม่ต้องการเปิดเผยความต้องการ เช่น คณะที่ตนเลือกสอบให้ผู้อื่น

ประยุกต์ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า สารนิเทศที่ช่วยมากที่สุดในการตัดสินใจเลือกคณะ คือ สารนิเทศด้านการศึกษา แหล่งสารนิเทศที่ช่วยมากที่สุดในการตัดสินใจเลือกคณะ คือ ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน อาจารย์แนะแนว และตนเอง ในขณะที่ ตนเองเป็นช่องทางสารนิเทศที่ผู้ตอบเลือกใช้มากที่สุด รองลงมาคือ ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน และ อาจารย์แนะแนว ตามลำดับ แหล่งสารนิเทศที่ผู้ตอบพึงพอใจในสารนิเทศที่ได้รับมากกว่าแหล่งอื่น คือ ฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังพบสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ตอบเลือกแหล่งในการแสวงหาสารนิเทศว่าเพราะให้ข้อมูลนำมาประกอบการตัดสินใจได้ และปัญหาในการแสวงหาสารนิเทศซึ่งได้แก่ ข้อมูลมีน้อยไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถปฏิบัติโดยกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์แนะแนว ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนดังนี้

อาจารย์แนะแนวและฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน

1. การจัดหาสารนิเทศอาชีพเพื่อให้ไว้ให้คำแนะนำและให้บริการแก่นักเรียน สารนิเทศที่ผู้ตอบเห็นว่าช่วยในการตัดสินใจเลือกคณะที่ประสงค์จะศึกษามากที่สุดคือ สารนิเทศด้านการศึกษา สารนิเทศด้านอาชีพ และสารนิเทศด้านสังคม ตามลำดับ ดังนั้น การจัดหาควรเน้น

สารนิเทศด้านการศึกษา ควรจัดหาสารนิเทศเกี่ยวกับ คณะแนวสูงสุด-ต่ำสุดของแต่ละประเภทวิชาจากผลการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาปีการศึกษาที่ผ่านมา คณะและประเภทวิชาที่เปิดรับ วิชาที่เปิดสอบในแต่ละคณะ จำนวนนักศึกษาที่เปิดรับของแต่ละคณะ/ประเภทวิชา ที่ตั้งของสถาบัน/ความสะดวกในการเดินทาง ปริมาณที่ได้รับเมื่อจบการศึกษา ระยะเวลาในการศึกษา วิธีการเรียนการสอน หลักสูตร/รายวิชาที่ต้องเรียน คุณสมบัติผู้เข้าเรียน การวัดผล/การสำเร็จการศึกษา ช่องทางการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ อาชีพที่เลือกทำได้เมื่อจบการศึกษา ภาระเบี้ยบะและข้อบังคับของสถาบัน และทุนการศึกษา

สารนิเทศด้านอาชีพ ควรจัดหาสารนิเทศเกี่ยวกับ ลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติในการประกอบอาชีพนั้น รายชื่อหน่วยงาน/องค์กรที่มีตำแหน่งตรงกับอาชีพนั้น คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือน/รายได้พิเศษ เช่นโบนัส สวัสดิการที่ได้รับ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ความก้าวหน้าในอาชีพ เช่น ทุนการศึกษาต่อ แนวโน้มตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต

สารนิเทศด้านสังคม ควรจัดหาสารนิเทศเกี่ยวกับ แบบทดสอบความสามารถในการ ประกอบอาชีพ แบบวัดความสนใจในอาชีพ แบบวัดความถนัดในการประกอบอาชีพ แบบทดสอบ บุคลิกภาพ และสุขภาพและลักษณะของร่างกายเพื่อประกอบอาชีพนั้น

2. วัสดุตีพิมพ์ที่ควรจัดหาไว้ในฝ่ายแนะแนวในโรงเรียนได้แก่ หนังสือของสถาบันอุดมศึกษา เช่น คู่มือแนะแนวคณะ/มหาวิทยาลัย เอกสารแนะแนวการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา และ หนังสือพิมพ์ เนื่องจากเป็นวัสดุที่ผู้ตอบทุกแผนการเรียนแสวงหาสารนิเทศเป็นอันดับแรกในระดับ มาก-ปานกลาง รวมทั้งวัสดุไม่ตีพิมพ์ได้แก่ โบสเตอร์ประชาสัมพันธ์การศึกษา เทปบันทึกภาพ สไลด์อาชีพ และภาพยนตร์ ซึ่งผู้ตอบแสวงหาสารนิเทศในระดับ ปานกลาง ฝ่ายแนะแนวใน โรงเรียนจึงควรมีจัดหาเพื่อให้บริการด้วยเช่นกัน

3. สารนิเทศที่จัดหาไว้ให้บริการในห้องแนะแนวต้องเข้าใจง่ายและช่วยในการตัดสินใจ ใหม่ว่าจะเป็นสารนิเทศเกี่ยวกับการเลือกคณะเพื่อศึกษาต่อ หรือสารนิเทศเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

4. ควรจัดหาเอกสารที่ใหม่และทันกับความต้องการไว้บริการอย่างเพียงพอ

5. ควรกำหนดเวลาที่นักเรียนสามารถเข้าพบอาจารย์แนะแนวเพื่อขอคำปรึกษาได้เป็น รายคนหรือรายกลุ่ม โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่นักเรียนต้องเลือกคณะวิชาเพื่อสมัครเข้าศึกษาต่อใน สถาบันระดับอุดมศึกษา

6. เนื่องจากงานวิจัยนี้พบว่า แหล่งสารนิเทศไม่มีข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ ข้อมูล และผู้บริการมีน้อย ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ เป็นปัญหา 3 อันดับแรก อาจารย์แนะแนวซึ่งต้อง รับผิดชอบโดยตรง จึงควรมีโครงการสำรวจความต้องการสารนิเทศเพื่อการตัดสินใจ เลือกคณะ จากนักเรียนทุกคน เพื่อจัดหาข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของนักเรียนให้เพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งขอความร่วมมืออาจารย์ที่ปรึกษาให้ร่วมบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องการศึกษาต่อ ด้วยการจัดอบรมอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความรู้พอที่จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้

อาจารย์บรรณารักษ์และห้องสมุดโรงเรียน

1. ห้องสมุดโรงเรียนซึ่งพบว่าผู้ตอบไม่ค่อยหาสารนิเทศ แต่มีการจัดเก็บและบริการ สารนิเทศอาชีพบางส่วน ควรประสานงานกับฝ่ายแนะแนวเพื่อประชาสัมพันธ์สารนิเทศและ บริการด้านการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียน

2. ควรมีการแนะแหล่งสารนิเทศเพื่อการศึกษาต่อให้กับนักเรียน ในห้องสมุดควรจัดมุม ใดมุมหนึ่งเป็นมุมอาชีพหรือมุมศึกษาต่อให้เห็นชัดเจน รวมทั้งสอนวิธีค้นหาข้อมูลให้กับนักเรียน เพื่อ

การศึกษาด้วยตนเอง

3. ควรมีความร่วมมือในการจัดหา พัฒนา ทรัพยากรสารสนเทศอาชีพ จัดบริการและ กิจกรรมร่วมกันระหว่างห้องสมุดโรงเรียนและฝ่ายแนะแนวในโรงเรียน
4. นำทรัพยากรเกี่ยวกับการศึกษาต่อที่มีในห้องสมุดมาจัดนิทรรศการ เพื่อเป็นการนำเสนอแหล่งสารสนเทศใกล้ตัวนักเรียน
5. จัดบริการโดยเชิญผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ มาอภิปราย ให้แนวคิดและประสบการณ์แก่นักเรียน

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะในสถาบันระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้นแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย จึงเกิดข้อจำกัดขึ้นในเรื่องเวลาของการเก็บข้อมูล กล่าวคือ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ตอบแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลจึงต้องกระทำในช่วงที่นักเรียนตัดสินใจเลือกคณะในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว คือช่วงปลายปีการศึกษาอันเป็นช่วงที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เสร็จเตรียมตัวสอบปลายภาคและเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ บางครั้งนักเรียนไม่มาโรงเรียนเพราะต้องการเวลาในการเตรียมตัวอย่างเต็มที่ จึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูล

แนวทางการวิจัยในอนาคต

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ได้ผลที่สมบูรณ์ ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่อง

1. ความต้องการสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกคณะที่จะศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. การใช้สารสนเทศและประโยชน์ของสารสนเทศต่อการตัดสินใจเลือกคณะที่จะศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6